

PYHTÄÄPYTTIS

Tiennäyttäjä jo vuodesta 1347

HYVINVOINTIKERTOMUS 2017 - 2020
SEKÄ
HYVINVOINTISUUNNITELMA 2021 - 2025

Sisältö:

	sivu
OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2020	3
....1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi	7
....2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi	19
....3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	23
OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025	24
....4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset	24
....5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat	25
....6 Hyvinvointisuunnitelma	25
OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY	30
....7 Suunnitelman laatijat	30
....8 Suunnitelman hyväksyminen	30

OSA I VÄESTÖN HYVINVOINNIN KEHITYS VALTUUSTOKAUDELLA 2017 - 2020

Suuri muutos Suomen kuntakentässä on meneillään. Pääkaupunkiseutu ja muut suuret kaupungit vetävät magneetin lailla ihmisiä ja muut alueet menettävät asukkaita. Kymenlaakson asukasluku on vuosittain vähentynyt noin tuhannella, vuonna 2017 jopa yli kahdella tuhannella. Tämä on suurin muutos Suomen maakunnista.

Elinvoima on ihmisiä. Ihmiset tarvitsevat palveluita ja muita tuotteita, maksavat niistä samalla synnyttäen kysyntää. Kysyntä luo tilaa tarjonnalle. Elinvoimainen kunta saa verotuloja, joilla se rahoittaa palveluita kuntalaisille. Siksi on kriittisen oleellista, että väestö kasvaa. Toinen vaihtoehto on näivettyminen.

Pyhtään elinvoima on ollut kohtuullisen hyvä. Pyhtää on tehnyt määrätietoista työtä houkutellakseen lisää asukkaita; kunta on kaavoittanut laadukkaita omakotitontteja, huolehtinut peruspalveluiden korkeasta laadusta ja myös markkinoinut aktiivisesti kuntaa, erityisesti pääkaupunkiseudun suuntaan. Pyhtäällä asukkaita oli vuoden 2018 lopussa 5140.

Kuntalaiset ovat tyytyväisiä kuntaansa ja kunnan järjestämät palvelut ovat toimineet kiitettävästi Pyhtäällä viihdytään ja kunta koetaan turvalliseksi. Turvallisuus on erityisesti lapsiperheiden kannalta merkittävä asia. Kouluihin ollaan erittäin tyytyväisiä.

Pyhtään asukasluku vuoden 2017 lopussa oli 5264. Väestöstä ruotsikielisten osuus on noin 8% ja Pyhtää on Suomen itäisin kaksikielinen kunta.

Pyhtään elinkeinostrategiassa vuonna 2018 kunta julistautui startup-kunnaksi. Tämän tavoitteena oli lisätä toimeliaisuutta ja vähentää tarpeetonta byrokratiaa. Tavoitteena on edelleen saada kuntaan lisää yrityksiä ja asukkaita - siis elinvoimaa. Pyhtää haluaa tarjota lapsille parhaan mahdollisen kasvualustan.

Kuntastrategia http://www.pyhtaa.fi/sites/default/files/Files/Hallinto/pyhtaan_kuntastrategia_2015-2020_uusi_ppt-pohja.pdf

Elinkeinostrategia http://www.pyhtaa.fi/sites/default/files/Files/Talous/elinkeinostrategia_2018-2021.pdf

Palvelustrategia http://www.pyhtaa.fi/sites/default/files/Files/Talous/palvelustrategia_2018-2021.pdf

Pyhtään hyvinvointisuunnitelma valtuustokaudelle 2017-2020 on ollut ajassa muuttuva ja tavoitteita on tarkennettu muun muassa indikaattorien antaman tiedon perusteella.

LAPSET JA NUORET

Varhaiskasvatuksessa painopistealueena vuosina 2018 - 2020 sekä kunnallisessa että yksityisessä varhaiskasvatuksessa on ollut liikunnan lisääminen lapsen päivän aikana. Yhtenä tehtävänä on yhdessä huoltajien kanssa luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämälle. Varhaiskasvatus on mukana "Ilo kasvaa liikkuen"-ohjelmassa, joka on valtakunnallinen liikkumis- ja hyvinvointiohjelma. Ohjelman tarkoituksena on ollut luoda

liikuntamyönteinen toimintakulttuuri mahdollistamalla lapselle monipuolista liikuntaa erilaisissa ympäristöissä varhaiskasvatuspäivän aikana sekä perheen vapaa-ajalla.

Toinen painopistealue kunnallisessa varhaiskasvatuksessa on ollut henkilökunnan sovittelevan työotteen myötä edistää lasten osallisuutta ja elämäntaitoja sekä opettaa lapsille erilaisten tunnetilojen tunnistamista ja ristiriitojen ratkaisemista rauhanomaisella ja myönteisellä tavalla. Henkilökunnalle ja 3-6-vuotiaille lapsille järjestetään Miniverso-koulutusta aiheesta.

Pyhtää on ollut mukana maakunnallisessa Lape-kehittämistyössä (lapsiperheiden palvelut) yhdessä Kymenlaakson muiden kuntien kanssa. Keskeisenä kehittämiskohteena on ollut Perhekeskustoiminnan kehittäminen Pyhtäälle. Käynnistymässä on ollut myös valtakunnallinen monialainen palvelutarpeen arviointi, jonka mallintaminen käynnistyi keväällä 2018.

Maakunnallisen psykososiaalisen oppilashuollon mallin kehittäminen on myös käynnistynyt osana Lape-hanketta. Syksyn 2018 aikana käynnistyi varhaiskasvatushenkilöstölle ja opettajille suunnattu Neuropsykiatrinen valmennuskoulutus (Nepsy).

Perusopetuksessa on systemaattisesti kehitetty yhteisöllisen oppilashuollon osa-alueita. Lisäksi kehittämiskohteena ovat olleet oppilaskeskeiset menetelmät, toiminnallisuuden lisääminen sekä kodin ja koulun välisen yhteistyön vahvistaminen. Erityisenä kehittämiskohteena on ollut yksilöllisten oppimispolkujen rakentaminen.

Vapaa-aikatoimissa panostetaan avoimeen liikkuvaan nuorisotoimintaan, harrastustoiminnan mahdollistamiseen sekä nuorten osallistamiseen ja kuuntelemiseen. Koulunuorisotyötä kehitetään vastaamaan nuorten tarpeita ja toiminnan kehittämisessä korostetaan nuorten omaa aktiivisuutta ja osallisuutta. Kunnassa on toimiva yhteistyö toiselle asteelle, Ekamin Rannikkopajoihin sekä etsivä nuorisotyöhön.

Ohjaamo-toiminta alkoi yhteistyönä ammatillisen koulutuskeskuksen Ekamin kanssa. Nyt Ohjaamon toiminta on tiivis osa vapaa-aikapalveluita. Nuorisotyöttömyys on vähentynyt Ohjaamon toiminnan aikana. Vuonna 2017 nuorisotyöttömiä 18–24-vuotiaita oli 16,9 % ja vuoden 2019 lopussa 11,9 %. Tästä voidaan todeta Ohjaamon toiminnan tärkeys. Nuorisotyöttömyyden lukujen laskua on ollut koko Kymenlaakson alueella, mutta Pyhtäällä lasku on ollut huomattava.

Pyhtään kulttuuritoimi vastaa kunnan kulttuuritapahtumista joko itsenäisesti tai tapahtumayhteistyössä. Omat kulttuuritapahtumat toteutetaan yhteistyössä kunnan eri toimialojen kanssa. Kulttuuritoimi pyrkii myös koordinoimaan ja avustamaan kunnan eri toimialojen järjestämiä tapahtumia ja toimittamaan näistä tietoa yleisölle. Yhteistyötä tehdään mm. Pyhtään seurakunnan, yhdistysten, seurojen ja muiden alueen kuntien ja kaupunkien kanssa.

Pyhtäällä toimii useita urheiluseuroja. Pyhtään kunta tukee nuorten osallistumista seurojen järjestämään ryhmäliikuntaan, maksamalla nuoren puolesta kausimaksun. Lisäksi nuorille tarjotaan ohjattua kuntosalitoimintaa.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin kehittymistä arvioidaan kouluterveyskyselyn ja TEA-viisarin avulla.

Valtakunnalliset ja alueelliset ohjelmat ja suunnitelmat:

Move!

Perusopetuksen 5.- ja 8.-vuosiluokkien oppilaille tarkoitettu fyysisen toimintakyvyn valtakunnallinen tiedonkeruu- ja palautejärjestelmä, joka tuottaa muun muassa tietoa yhdistettäväksi 5.- ja 8.-vuosiluokilla koululaisille tehtäviin laajoihin terveystarkastuksiin. Järjestelmän keskeisenä tarkoituksena on kannustaa omatoimiseen fyysisestä toimintakyvystä huolehtimiseen. Fyysisen toimintakyvyn mittaukset (Move!) käynnistyivät 5.-luokkalaisten osalta syksyn 2016 aikana uuden opetussuunnitelman mukaisesti. Mittauksia toteutettiin myös 8.-luokkalaisten opetuksenjärjestäjän harkinnan mukaan. Virallisesti Move!-järjestelmä käynnistyi 8.-luokkalaisten osalta vuonna 2018. Move!-mittaustuloksia on mahdollista hyödyntää kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveydentilan seurannassa ja suunnittelutyössä. Vuosittaiset Move!-mittaukset alkavat tuottaa kattavaa aikasarjaa peruskoululaisten fyysisen toimintakyvyn tilasta ja muutoksista vuositason tasolla. Tarkoituksena on kehittää Move!-mittaustulosten raportointia ja hyödyntämismahdollisuuksia tulevia vuosia silmällä pitäen.

Kymenlaakson liikuntastrategia 2014-2020

<http://services.kymenlaakso.fi/www/DimDocumentDownload?action=show&id>

Kunnossa kaiken ikää-ohjelma <https://www.kkiiohjelma.fi/>

Kunta kuntoon kortti <http://kuntakuntoon.fi/town/pyhtaa>

Liikettä niveliin-hanke (2017-2019). Edistämään ikääntyvien ja iäkkäiden hyvinvointia ja kaatumisen ehkäisyä.

Maakunnallinen lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointisuunnitelma 2021-2024

Pyhtään kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma

Pyhtään kunnan varhaiskasvatussuunnitelma, Pyhtään kunnan opetussuunnitelma

Pyhtään kunnan kouluviihtyvyysskysely (toteutetaan joka toinen vuosi)

TYÖIKÄISET

Terveysliikunnan ja terveellisten elämäntapattomusten lisääminen

Pyhtään kunta on kylien kunta pitkine välimatkoineen. Autottomien ja työttömien on vaikeaa liikkua syrjäkyliltä harrastamaan liikuntaa. Kunnan liikuntatoimen liikuntaryhmät ovat jalkautuneet kylille ryhmäliikunnan muodossa tarjoten kaikille mahdollisuuden liikunnan harrastamiseen. Osa kylien ryhmäliikunnoista (Purola ja Hirvikoski) ovat sidonnaisia hanketoimintaan.

Pyhtään kunnan terveydenedistämistyöryhmä valmisteli ja toteutti hankkeen aikuisten terveyttä edistävän paikallisen kehittämishankkeen - ”Liikkeen voima ” vuosina 2014-2016. Hanke sai jatkoa liikunnallisen elämäntavan paikallisen kehittämishankkeen ” Liikettä niveliin-hankkeesta” 2017-2019. Liikettä niveliin-hankkeen päätavoitteena oli edistää vähän tai ei ollenkaan liikkuvien ikääntyvien ja iäkkäiden liikkumista ja terveyttä. Tarkoituksena oli tarjota mielekkäämpi vanhuus ja liikunnan sekä lihaskunnan osalta ehkäistä kaatumisia, tapaturmia ja syrjäytymistä. Vuonna 2020 aloitettiin hanke Work Power. Tässä hankkeessa keskitytään työikäisten liikuttamiseen. Kunnan liikuntatoiminnalla pyritään vaikuttamaan laajasti kunnan hyvinvointiin. Tavoitteena on ollut vaikuttaa mm. kuntalaisten terveyden ja terveellisten elintapojen ohjaukseen, päihteiden käytön ja työkyvyttömyyden vähentämiseen elämäntapaohjauksella sekä työkyvyttömyyden ja syrjäytymisen vähentämiseen. Kunnan liikuntatoiminta on tehty mahdollisimman helposti saavutettavaksi ja useammalle kohderyhmälle sopivaksi. Kunnan liikuntatoiminta on pääasiassa

suunnattu työikäisille ja vanhuksille sekä työttömille matalankynnyksen palveluna. Kunnan liikuntatoimen jumprat ja kuntosaliryhmä ovat maksutonta toimintaa, lukuun ottamatta vesijumppaa, jossa on matalankynnyksen hintataso.

<https://www.teaviisari.fi/teaviisari/fi/kartta?view=LII&y=2016&category=KUNTA>

Hankkeiden päätavoitteena on ollut tarjota matalankynnyksen terveystoimintaa ja neuvontaa kaikille Pyhtään yli 18-vuotiaille. Liikuntaneuvonta eli elämäntapaohjaus on jalkautumassa kuntaan osana hyvinvoinnin ja terveydenedistämistä. Liikuntaneuvonnassa liikunnan mittareina toimivat mm. UKK-instituutin terveystoimintasuositukset. Vapaa-ajan liikuntaa harrastamattomien määrä nousee koko ajan ja jo puolet työikäisestä väestöstä liikkuu terveystoimintansa nähden liian vähäisesti.

<http://terveytemme.fi/ath/2013-2015/graph/userselect.php>

<https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/kuntien-vaesto-ja-ikarakenne>

Kunnan ympäristöjä ja koulujen liikuntaolosuhteita on paranneltu kaikille ikäryhmille sopiviksi ja näin liikkumista tulee edistettyä koko elämäntapaohjauksella. Kunnan liikunta on keskittynyt pääosin Huutjärven alueelle, josta löytyy kunnan parhaimmat liikuntaolosuhteet. Pienistä kylistä löytyy rajattuna lähiliikuntamahdollisuus kylästä riippuen. Lähiliikuntatilojen huolellinen kunnossapito vaikuttaa siihen, kuinka paljon asukkaat harrastavat liikuntaa ja ovatko he ylipainoisia.

Mittareina hyvinvointikertomuksessa toimii liikuntaryhmien määrä vuodessa, osallistujien määrä vuodessa, kunnan aikuisväestön ylipainoisuus (BMI), kävijöiden määrä liikuntaneuvonnassa ja lähiliikuntapaikkojen käyttöaste.

Ehkäisevä päihdetyö

Pyhtäällä ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on edistää terveyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia vaikuttamalla päihteiden käyttöön ja sen seurauksiin. Tavoitteiden saavuttamisen keinoja ovat päihteettömien elintapojen edistäminen, päihdehaittojen ehkäiseminen sekä päihteitä koskevan tiedon ja ymmärryksen lisääminen.

Tavoitteena on vaikuttaa päihteitä koskeviin tietoihin, asenteisiin ja oikeuksiin ja päihdehaitoilta suojaaviin tekijöihin ja riskitekijöihin. Olennaista on laajemmalla tasolla pyrkiä vaikuttamaan päihteiden saatavuuteen ja tarjontaan.

Pyhtäällä ehkäisevä päihdetyö kuuluu kaikille toimijoille. Hyvä ja laadukas ehkäisevä päihdetyö on verkostotyötä eri tasoilla. Vain yhteistyöllä ja moniammatillisella työotteella saavutetaan kestäviä ja vaikuttavia tuloksia.

Nuorille suunnattavassa päihdekasvatuksessa Pyhtäällä tullaan kehittämään nuorten osallisuutta itsenäisinä subjekteina ja kunnioittamaan heidän näkemyksiään ja kokemuksiaan. Ehkäisevässä päihdetyössä nuorille taataan mahdollisuus keskustella ja kuulla aikuisten mielipiteitä tasavertaisina osallisina. Ehkäisevässä päihdetyössä ei voida mennä kädestä pitäen ja ylhäältä päin muuttamaan nuorten juomista tai päihdekokeiluja, mutta Pyhtäällä tullaan tarjoamaan nuorille horisontteja, näkökulmia ja välineitä vaikuttaa itse omiin asenteisiin päihteitä koskien.

Kulttuuri

Pyhtään kulttuuritoimi vastaa kunnan kulttuuritapahtumista joko itsenäisesti tai tapahtumayhteistyönä. Kulttuuritoimi pyrkii myös koordinoimaan kulttuuritapahtumia kaikille kohderyhmille.

Asuminen

Alueiden ylläpidon ja kiinteistöhoidon tavoitteena on taloudellinen ja tehokas toimintamalli, jolla varmistetaan teiden, katujen, viheralueiden ja yleisten alueiden palvelupisteiden toiminta asukkaita ja yleisten alueiden käyttäjiä tyydyttävällä tavalla. Tavoitteena on, että alueiden palvelupisteet ja kiinteistöt ovat viihtyisiä, kaikkien saavutettavissa olevia julkisia tiloja - terveellisiä ja turvallisia käyttää. Toimintamallissa otetaan huomioon myös se, ettei toiminnasta aiheudu haittaa kuntalaisten turvallisuudelle tai terveydelle esim. hiekanpoistomenetelmät ja aikataulut.

Uudet kiinteistöt tai palvelupisteet suunnitellaan ja rakennetaan hyvinvointia edistäviksi (mm. viihtyisä, turvallinen, terveellinen, esteetön) palveluverkkoselvitysten pohjalta eri toimialueiden toimeksiannosta.

Joukkoliikenteen osalta Pyhtää kuuluu seudulliseen henkilökuljetusyksikköön, mikä mahdollistaa sekä paikallisen että seudullisen joukkoliikenteen pitkäjänteisen kehittämisen kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

1 Indikaattorien ja muun tiedon osoittama hyvinvointi

TALOUS JA ELINVOIMA

Tulot

% Suunta Vertailu

Valtionosuudet yhteensä euroa / asukas

Valtionosuudet, % nettokustannuksista

Vuosikate, euroa / asukas

Vuosikate, % poistoista

Lainakanta, euroa / asukas

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

Verotulot, euroa / asukas

Väestö

%   Suunta   Vertailu

Väestö 31.12.

Huoltosuhte, demografinen

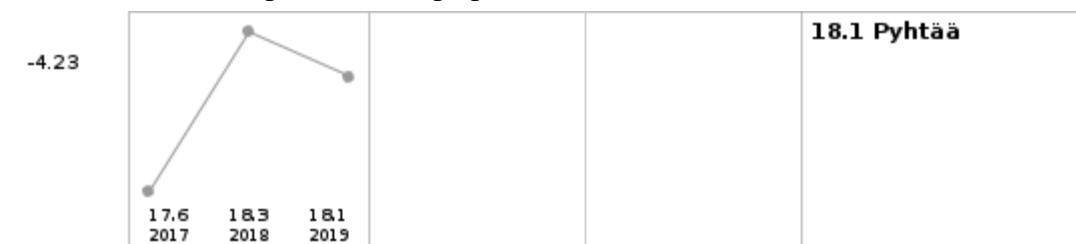
Muu kuin suomi, ruotsi tai saame äidinkielenä / 1 000 asukasta

Lapsiperheet, % perheistä

Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä

Yhden hengen asutokunnat, % asutokunnista

Koulutustasomittain

Väestöennuste 2030

?

Kuntien välinen nettomuutto / 1 000 asukasta

Elinvoima

%

Suunta

Vertailu

Kunnan yleinen pienituloisuusaste

-1.0

Lasten pienituloisuusaste

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Gini-kerroin, käytettävissä olevat tulot

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Työlliset, % väestöstä (vuosi 2018 ennakkotieto)

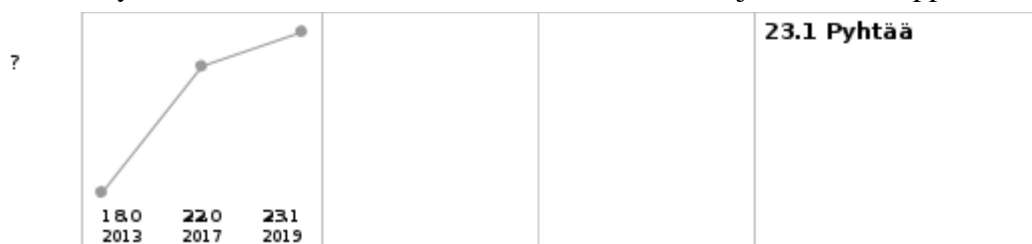

LAPSET, VARHAISNUORET JA LAPSIPERHEET

Elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu

Kokee terveydentilansa keskinertaiseksi tai huonoksi, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Ei yhtään läheistä ystävää, % 8. ja 9. luokan oppilaista

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Vanhemmuuden puutetta, % 8. ja 9.luokan oppilaista

Ahtaasti asuvat lapsiasuntokunnat, % kaikista lapsiasuntokunnista

Päivähoito

% Suunta Vertailu

Esiopetuksen piirissä lapsia 20.9. yhteensä, lkm (-2014)

Varhaiskasvatukseen 31.12. osallistuneet 3 - 5-vuotiaat % vastaavan ikäisestä väestöstä, kunnan kustantamat palvelut

Koulu

% Suunta Vertailu

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen peruskouluissa - TEA, pistemäärä

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu

Perusterveydenhuollon lastenneuvolan käynnit yhteensä / 1 000 0 - 7-vuotiasta

Muut palvelut

% Suunta Vertailu

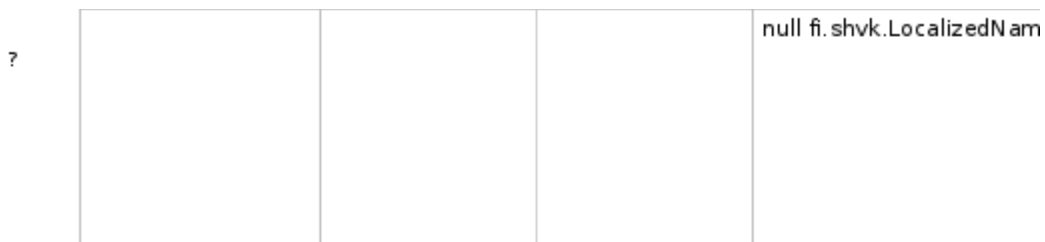
NUORET JA NUORET AIKUISET**Elämänlaatu ja osallisuus**

% Suunta Vertailu

Ei yhtään läheistä ystävää, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Ei yhtään läheistä ystävää, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

Mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavat 16 - 24-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Ylipaino, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

?				null fi.shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	---------------------------

Ylipaino, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista

?				null fi.shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	---------------------------

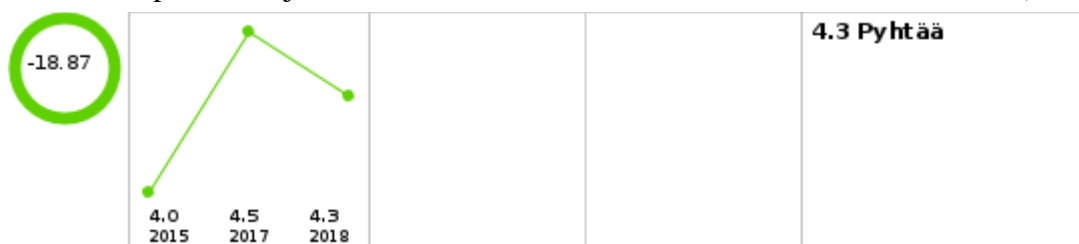
Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Oppilaitoksen fyysisissä työoloissa puutteita, % ammatillisen oppilaitoksen 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (-2015)

?				null fi.shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	---------------------------

Kodin ulkopuolelle sijoitetut 18 - 20-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

Koulun fyysisissä työoloissa puutteita, % lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista (-2015)

?				null fi.shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	---------------------------

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu

Päihteiden vuoksi sairaaloiden ja terveyskeskusten vuodeosastoilla hoidossa olleet 15 - 24-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä (vuosi 2018 ennakkotieto)

?				null fi.shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	---------------------------

Lastensuojelun avohuollon asiakkaat, 18 - 20-vuotiaat vuoden aikana, % vastaavan ikäisestä väestöstä (THL)

7.14

12.0 Pyhtää

Muut palvelut

% Suunta Vertailu

TYÖIKÄISET

Elämänlaatu ja osallisuus

% Suunta Vertailu

Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 20 - 64-vuotiaat

?				null fi.shvk.LocalizedNam
---	--	--	--	---------------------------

Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneet 25 - 64-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä

Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25 - 64-vuotiaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä

Opiskelu, työ ja toimeentulo

% Suunta Vertailu

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 15 - 49-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Perusterveydenhuollon avohoidon lääkärikäynnit 50 - 64-vuotiailla / 1 000 vastaavan ikäistä

Muut palvelut**% Suunta Vertailu****IKÄIHMISET****Elämänlaatu ja osallisuus****% Suunta Vertailu**

Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), 75 vuotta täyttäneet

?

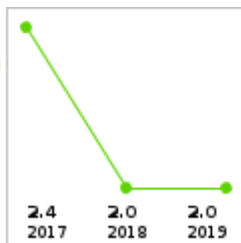
null fi.shvk.LocalizedNam

Elämänlaatunsa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%), matala koulutus

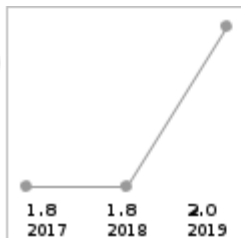
?

null fi.shvk.LocalizedNam

Erityiskorvattaviin lääkkeisiin psykoosin vuoksi oikeutettuja 65 vuotta täyttäneitä, % vastaavan ikäisestä väestöstä

2.0 Pyhtää**Opiskelu, työ ja toimeentulo****% Suunta Vertailu**

Täyttä kansaneläkettä saaneet 65 vuotta täyttäneet, % vastaavan ikäisestä väestöstä

2.0 Pyhtää

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö**% Suunta Vertailu****Sosiaali- ja terveydenhuolto****% Suunta Vertailu**

Säännöllisen kotihoidon piirissä 30.11. olleet 75 vuotta täyttäneet asiakkaat, % vastaavan ikäisestä väestöstä (-2018)

Muut palvelut**% Suunta Vertailu****KAIKKI IKÄRYHMÄT****Elämänlaatu ja osallisuus****% Suunta Vertailu**

Elämänlaatussa (EuroHIS-8) hyväksi tuntevien osuus (%)

Kelan sairastavuusindeksi, ikävakioitu (-2017)

Äänestysaktiivisuus kuntavaaleissa, %

Opiskelu, työ ja toimeentulo

% Suunta Vertailu

Turvallisuus, asuminen ja ympäristö

% Suunta Vertailu

Poliisin tietoon tulleet henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset / 1 000 asukasta

Asunnottomat yksin asuvat / 1 000 asukasta (-2017)

Sosiaali- ja terveydenhuolto

% Suunta Vertailu

Perusterveydenhuollon avohoidon kaikki lääkärikäynnit / 1 000 asukasta

Vapaa-aika

% Suunta Vertailu

Muut palvelut

% Suunta Vertailu

2 Painopisteiden, tavoitteiden ja toimenpiteiden arviointi**LAPSET JA NUORET**

Pyhtäällä perusasiat kuten koulu- ja päiväkotitilat ovat kunnossa. Kiinteistöjen kunnossapitoon on panostettu. Sisä- ja ulkoliikuntamahdollisuudet ovat monipuoliset. Pyhtäällä on rauhallista ja turvallista kasvaa. Luonto on Pyhtään valtti. Neuvolapalveluihin on helppo päästä ja neuvola-aikaa

voi antaa myös perheille. Kouluterveydenhuollon palvelut ovat hyvin tavoitettavissa. Terveystarkastukset ovat kattavat ja lääkäri on kouluterveydenhuollon käytettävissä koululla. Koulukuraattoripalvelu on kunnan omaa toimintaa. Lapsiperheille on tarjolla kotipalvelua. Päivähoidon saatavuus on hyvä ja perheillä on päivähoitopaikkoihin valinnan vapaus.

Erityistarpeiden huomioiminen on ollut erittäin haasteellista peruspalveluissa. Perustason psykologipalvelujen saatavuus on ollut haasteellista. Päivähoidon erityislastentarhanopettajan palvelut toteutetaan ostopalveluna. Perus- ja erityispalveluissa työntekijöillä on laaja-alaiset ja rajaamattomat työtehtävät. Ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen ovat osittain jääneet varjoon. Lapsi- ja perhekohtaisessa lastensuojelutyössä on ollut heikosti palveluvalikoimaa. Palveluita on viime vuosina selkeytetty ja Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymä Kymsote aloitti 1.1.2019. Kymenlaakson kuntien eli Kouvolan, Kotkan, Haminan, Miehikkälän, Pyhtään ja Virolahden sosiaali- ja terveystalouden palvelut siirtyivät tuolloin kokonaisuudessaan Kymsoten alaisuuteen. Pyhtäällä on sopimus Terveystalon kanssa vuoteen 2024.

Ehkäisevä päihdetyö

Ennaltaehkäisevää päihdehoitotyötä toteutetaan Pyhtään terveysasemalla terveystarkastusten ja vastaanottojen yhteydessä ikäkausittain. Menetelminä ovat käytössä mm. päihteidenkäytön puheeksiotto, Audit-lomakkeet, tupakoinnin mittarit. Pyhtään terveysasemalla toimii päihde- ja mielenterveystyön tiimi, johon kuuluu päihdehoitaja, päihdelääkäri, psykiatrinen sairaanhoitaja sekä psykiatri. Potilaille tarjotaan mahdollisuus päihdehoitajan vastaanottoon matalan kynnyksen periaatteella. Tällä tuetaan päihteidenkäytön vähentämistä ja lopettamista. Päihdehoitajan työnkuvaan kuuluu tukikäynnit, ajoterveysseuranta, tarvittavat huume- ja virtsaseulojen seurannat ja tiivis yhteistyö sosiaali- ja perhetyön kanssa. Hoitajat ja lääkärit tekevät tiivistä yhteistyötä noudattaen käypähoitosuosituksia. Riippuvuusriskin ehkäisemiseksi kroonisen kivun hoidossa vältetään opiaattien pitkäaikaiskäyttöä potilailla.

Pyhtään perusopetuksessa ennaltaehkäisevää päihdetyötä toteutetaan erilaisin teematunnein, sekä joka toinen vuosi koko kunnan peruskouluja koskevana isompana kokonaisuutena, johon liittyy soveltuvin osin myös vanhempien osallistaminen mm. vanhempainiltoin. Toiminnan painopistettä on edelleen tarpeen siirtää ennaltaehkäisevään työkäytäntöön ja varhaiseen tukeen nykyistä enemmän. Erityisnuorille ja erityistä tukea tarvitseville nuorille tarvitaan monipuolisia matalankynnyksen palveluja.

Lisäksi tulee huomioida ikäihmisten päihdekäytön lisääntyminen. Päihteiden ongelmakäytön varhainen tunnistaminen on ensiarvoisen tärkeää ikääntyneiden palveluissa. Mitä varhaisemmassa vaiheessa ongelmat tunnistetaan ja niihin päästään puuttumaan, sitä pienempi on vakavien haittojen riski.

Monien fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten ongelmien taustalta voi löytyä runsasta alkoholinkäyttöä, muita päihteitä tai rahapelaamista. Rahapeliongelma saattaa monesti yhdistyä muihin ongelmiin ja peittyä jonkin muun hoitoon hakeutumisen syyn taakse.

<https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihde-tyo/alkoholinkayton-puheeksiotto-ja-mini-interventio/puheeksiotto-ikaatyneiden-palveluissa>

Väestön ylipainon ennaltaehkäisy ja liikunnan edistäminen

Liikuntatoimen liikuntaryhmät ovat toteutuneet suunnitellun mukaisesti. Viikoittaisia liikuntaryhmiä on liikuntatoimella useita. Liikuntaneuvontaa on toteutettu suunnitellusti ja tavoitteellisesti. Asiakkaat liikuntaneuvontaan ovat ohjautuneet terveydenhuollon ja liikunnanohjaajan suosituksesta sekä asiakkaiden omien yhteydenottojen kautta. Liikuntatoimi on järjestänyt myös kesätoimintaa.

Liikuntatilojen käyttöaste on pysynyt hyvänä ja kunnan kuntosalin laitteista osa on uusittu. Huutjärven frisbeegolf-rataa on laajennettu kunnan ja urheiluseuran yhteistyönä. Vakiovuorojen jakamisessa on kiinnitetty huomiota toiminnan monipuolisuuteen sekä sijoitteluun siten että lasten ja nuorten salivuorot sijoittuvat alkuiltaan.

Pyhtäällä on aloittanut vuoden 2020 aikana Work Power- hanke, joka on työikäisten liikkumiseen suunnattu hanke. Hankkeen myötä kuntaan on palkattu hanketyöntekijä liikunnanohjaajaksi ja liikuntaneuvojaksi.

Liikuntavälineiden käyttöön Pyhtäällä on panostettu. Pyhtään kirjastossa on liikuntavälineitä, joita voi lainata kirjojen tapaan kirjastokortilla. Liikuntavälineiden käyttöön saa apua liikuntaneuvojalta. Myös kouluilla on käytössä runsaasti liikuntavälineitä polkupyöristä lumikenkiin monipuolisen liikunnan mahdollistamiseksi.

Kunnassa on ollut vuoden 2020 aikana kokeiluhanke matkapuhelin-sovelluksen muodossa. Tämän sovelluksen Pyhtää Taskussa-kokeilun tarkoituksena on tuoda mm. liikuntahaasteita kuntalaisille. Lisäksi sovellus tarjoaa terveellisiä elämäntapoja tukevia neuvoja kuntalaisille. Sovellus toimii myös ajankohtaisena tiedotusvälineenä kunnan tapahtumista.

Lisäksi vuoden 2018 alussa aloitettiin kokeilu, jossa kunta maksaa 14-21-vuotiaiden osallistumismaksut kolmannen sektorin toimijoiden järjestämään ryhmäliikuntaan. Kokeilulla pyritään aktivoimaan nuoria liikkumaan enemmän. Urheiluseurojen ja vapaiden liikuntaryhmien toteuttamia liikuntapalveluja on tuettu jakamalla 16 000 euroa avustuksina urheiluseuroille, vapaille liikuntaryhmille sekä urheiluapurahana yksittäisille urheilijoille.

Liikuntatilojen käyttöaste on pysynyt hyvänä ja kunnan kuntosalin varusteluun on panostettu. Huutjärven frisbeegolf-rataa on parannettu kunnan ja urheiluseuran yhteistyönä. Vakiovuorojen jakamisessa on kiinnitetty huomiota toiminnan monipuolisuuteen sekä lasten ja nuorten vuorojen sijoittumiseen alkuiltaan.

Työllisyyden lisääminen

Work Pilots-sovelluksen käyttöä on edistetty vuosien 2017 ja 2018 aikana markkinoimalla sovellusta nuorille ja Pyhtäällä toimiville yrityksille. Kunta tarjosi sovelluksen kautta ns. keikkatöitä nuorille ja rekrytoi kaksi nuorta navigaattoreiksi markkinoimaan sovellusta yrityksille. Sovellus on ollut myös Ohjaamon apuvälineenä työllisyyttä lisäävänä elementtinä.

Pyhtääläisiä nuoria on ollut työpajajaksolla Rannikkopajoilla. Etsivän nuorisotyön näkyvyyteen kunnassa on kiinnitetty huomiota. Yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa on tiivistetty nuorisotoimen ja etsivän nuorisotyön tapaamisilla sekä etsivän nuorisotyön näkyvyydellä Pyhtäällä järjestetyissä tilaisuuksissa. Etsivä nuorisotyö on tavattavissa Pyhtään Ohjaamon tiloissa

Perhekeskuksessa. Ohjaamossa on myös säännöllisesti TE- neuvoja paikalla tapaamassa pyhtääläisiä.

Pyhtää on yrittäjämönteinen kunta. Yrittäjäyyskasvatus kuuluu perusopetuksen painopistealueisiin. Yrittäjien kanssa tehtävää yhteistyötä arvostetaan.

Yhteisöllisyyden lisääminen

Pyhtään kulttuuritoimi koordinoi kunnan kulttuuritoimintaa jo edellä kuvatun mukaisesti. Kulttuuritoimi jakaa myös kunnan kulttuuriavustukset. Kulttuuritoimintaa on koko vuoden ajan ja kohdeyleisö tapahtumilla on ”vauvasta vaariin” eli kaikki ikäryhmät kuuluvat mukaan. Pyhtää on mukana lasten kulttuuriyhteistyössä ns. KOPPA-verkostossa. Tässä ovat mukana Kymenlaakson kunnat sekä Loviisa. Tällä yhteistyöllä on toteutettu Lasten Kulttuuriviikot helmikuussa sekä Kulttuuripolku, jonka puitteissa lapset pääsevät tutustumaan kulttuurin eri muotoihin koulun lukuvuoden aikana.

Pyhtää kuuluu myös elinkeinoelämässä ja matkailussa vaikuttavaan Luonnostaan vahva Kotkan-Haminan seutuun. Tämä yhteistyökokonaisuus näkyy niin paikallisella tasolla kuin myös kansainvälisellä tasolla: matkailussa, markkinoinnissa, tapahtumatuotannossa ja kulttuurissa. Kulttuurin puitteissa tuotetaan ohjelmaa ja tapahtumia pitkin vuotta vauvaikäisistä ikäihmisiin. Tapahtumiin kuuluvat kunnan perusjuhlat, kuten itsenäisyyspäivä, kansallisesti vuoden teemoihin soveltuvat juhlat tai osallisuus ns. kolmannen sektorin järjestämissä juhlissa. Tapahtumia ja toimintaa järjestetään akselilla lapset - aikuiset - vanhukset ja perheet.

Asuminen

Teknisen osaston tehtävänä on luoda terveellinen, turvallinen ja viihtyisä Pyhtää. Kaavoituksessa huomioidaan kaavan sijoittuminen olemassa olevaan rakenteeseen, siten, että se tukee kaikkien kuntalaisten hyvinvointia. Kiinteistöhuollon palvelujen tarjoaja huolehtii lapsille ja nuorille tarkoitettujen kiinteistöjen, liikuntapaikkojen ja leikkikenttien hyvästä kunnossapidosta. Toiminnassa huomioidaan mahdollisuuksien mukaan käyttäjien tarpeet ja toiveet sekä turvallisuusnäkökulma.

Järjestöt

Järjestötoimijoiden yhteistyön helpottamiseksi on järjestetty ensimmäinen järjestöfoorumi maaliskuussa 2018 sekä yhteinen koulutus EU:n tietosuojasetuksen voimaantulon vaikutuksista järjestötoiminnassa. Järjestöjen yhteisiä tapaamisia järjestetään jatkossakin säännöllisesti. Järjestöfoorumin tavoitteena on ollut vahvistaa järjestöjen välistä ja järjestöjen ja kunnan välistä dialogiaa. Tavoitteena on myös järjestää yleishyödyllistä koulutusta, esimerkkinä tästä mm. vertaisohjaajakoulutus. Järjestö- ja osallisuustoimintaa kehitetään maakunnallisessa järjestö- ja osallisuusfoorumissa. Tässä mukanaolo on tärkeää tulevaisuudessa mm. järjestöjen hankerahoitusten keskittyessä enenevässä määrin maakunnallisiin yhteishankkeisiin ja -rahoitukseen.

3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Pyhtäällä on rauhallista, turvallista kasvaa ja luonto on Pyhtään valtti. Pyhtäällä perusasiat kuten koulu- ja päiväkotitilat ovat kunnossa. Kiinteistöjen kunnossapitoon on panostettu. Sisä- ja ulkoliikuntamahdollisuudet ovat monipuoliset.

Toiminnan painopistettä on kuitenkin edelleen tarpeen siirtää nykyistä enemmän ennaltaehkäisevään työkäytäntöön ja varhaiseen tukeen.

Erityistä tukea tarvitseville nuorille tarvitaan monipuolisia matalankynnyksen palveluja.

Lisäksi tulee huomioida ikäihmisten päihdekäytön lisääntyminen. Päihteiden ongelmakäytön varhainen tunnistaminen on ensiarvoisen tärkeää ikääntyneiden palveluissa. Mitä varhaisemmassa vaiheessa ongelmat tunnistetaan ja niihin päästään puuttumaan, sitä pienempi on vakavien haittojen riski.

Moniammatillisen yhteistyön ja kehittämisen perustana on johdon sitoutuminen ja halu kouluttaa ja kehittää monipuolisia työtapoja ja menetelmiä. Lasten ja nuorten parissa työskentelevien yhteistyön kehittäminen on edelleen ajankohtaista.

Nuorisovaltuuston roolia tulee vahvistaa. Nuorten äänen kuuleminen erilaisin menetelmin kuten työpajoin ja kyselyin vaatii jo aiemmin luotujen hyvien periaatteiden ja käytäntöjen ylläpitoa.

Elinkeinoelämän kehittäminen ja työpaikkojen luominen on jatkossa tärkeää muuttotappion voittamiseksi. Pyhtään profiloituminen vireäksi ja kehittymiskykyiseksi kunnaksi tukee elinvoimaisuuden ja laadukkaiden palvelujen saatavuuden jatkossakin. Kunnassa olevaa kahta merkittävää kehityshanketta, Versson luontomatkailukeskusta ja lentopaikkaa, ovat jarruttaneet lukuisat valitukset. Nämä ovat kuntalaisten enemmistön kannalta harmillisia, sillä ne hidastavat kunnan elinvoimatyötä ja työpaikkojen syntyä. Väestötappioalueella, mitä Pyhtää on, uusien työpaikkojen luominen on yksi tulevaisuuden tärkeistä tavoitteista. Näin kunta pystyy tarjoamaan laadukkaat palvelut kuntalaisille myös jatkossa.

OSA II HYVINVOINTISUUNNITELMA VALTUUSTOKAUDELLE 2021 - 2025

Kymenlaakson alueellinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitelma on tehty vuosille 2020-2025. Alueellisen suunnitelman tarkoituksena on osaltaan edistää asukkaiden yhdenvertaisuutta, koota eri toimijoiden resursseja yhteisten tavoitteiden suuntaiseksi sekä tuottaa yhtenäisen tilannekuvan kaikille toimijoille.

Pyhtään kunnan hyvinvointisuunnitelmaa vuosille 2021-2025 ohjaa alueellisen hyvinvointisuunnitelman strategiset linjaukset. Linjauksia on käsitelty vuoden 2020 aikana järjestetyissä työpajoissa. Lisäksi maakunnalliseen hyvinvointisuunnitelmaan on tehty kuntakortit jokaisesta alueen kunnasta. Näihin on valittu indikaattoreita, joita seuraamalla voidaan säännöllisesti arvioida kunnan toimintaa kuntalaisten hyvinvoinnin lisääjänä. Kuntakortteihin on mahdollista myös valita kunnan omia indikaattoreita.

Yleiskuva

Pyhtää sijaitsee Suomenlahden rannikolla Kymenlaakson maakunnassa. Pyhtää on Suomen itäisin kaksikielinen kunta ja myös Kymenlaakson ainoa kaksikielinen kunta. Ruotsinkielisten osuus on suurin kunnan länsi- ja lounaisosissa, kun taas itä- ja pohjoisosat ovat voimakkaammin suomenkielisiä. Väestön suurimmat keskittymät ovat idässä Kotkan suunnassa sijaitseva Siltakylän, Huutjärven ja Heinlahden alue, sekä lännessä sijaitseva Pyhtään Kirkonkylän alue. Pyhtään kunnan rajojen sisäpuolelta asukas, vierailija, mökkiläinen, naapuri jne. löytää merimaiseman, Kymijoen, jokimaiseman ja sen luomat harrastusmahdollisuudet. Rakennushistorialliselta kannalta Pyhtään arvokkain rakennus on keskiaikainen kivikirkko 1400-luvulta. Pyhtään ja Kotkan alueella sijaitseva Valkmusan kansallispuisto on aarre monin eri muodoin, siellä voi mm. rauhoittaa, oppia, saada virikkeitä, ulkoilla, tehdä retkiä, tarkkailla lintuja ja tarkkailla luonnon kulkua läpi vuoden.

Pyhtään alueen ehdoton helmi on Kaunissaari. Pyhtää on kautta historiansa ollut raja-alueita, valtiollisena, maakunnallisena, läänillisenä - tämä on tuonut oman vaikutuksensa asukkaiden elämään.

4 Kuntastrategian painopisteet ja linjaukset

Pyhtäällä työtä ohjaavat Pyhtään kunnanvaltuuston luomat strategiset linjaukset sekä arvot: rohkeus, luovuus, yritysmuutoskyky ja inhimillisyys.

Asiakasnäkökulma:

Asiakaslähtöinen ja uudistumiskykyinen palvelutarjonta tukee vastuuta itsestä, yhteisöllisyyttä ja yrittäjyyttä.

Kriittiset menestystekijät:

1. Palvelut hyvin saavutettavissa.
2. Aktiivinen, yhteisöllisyyteen kannustava vuorovaikutus: ”Me olemme kunta”.
3. Yritystoiminnan edellytykset parasta A-luokkaa.

Prosessit ja rakenteet-näkökulma:

Pyhtään palvelut ovat asiakaslähtöisiä, tehokkaita ja nykyaikaisia.

Kriittiset menestystekijät:

1. Johtamisjärjestelmä kannustaa yhteistyöhön. Tarkoituksenmukaista kumppanuus- ja palveluverkosta kehitetään yli kunta- ja sektorirajojen.
2. Vastuu ja valta ovat lähellä asiakkaita.
3. Asiakkaat osallistetaan palveluihin. Sähköiset palvelut mahdollistavat omaehtoisen osallistumisen.
4. Henkilöstöllä asiakassuuntautunut palveluasenne.

5 Hyvinvoinnin edistämisen erillisohjelmat ja -suunnitelmat

Pyhtään kuntakortti löytyy alla olevasta linkistä

<https://www.kymsote.fi/alueellinen-hyvinvointikertomus>

6 Hyvinvointisuunnitelma

Strategiset linjaukset Pyhtään hyvinvointisuunnitelmassa vuosille 2021-2025

Pyhtään kunnan hyvinvointisuunnitelma rakentuu Kymenlaakson kuntien yhteiselle hyvinvointisuunnitelmalle. Pyhtään suunnitelma nostaa esille Pyhtään hyvinvointityön painopistealueet.

Pyhtäällä on työstetty maakunnallisen hyvinvointisuunnitelman strategisia linjauksia vuoden 2020 aikana. Työskentelyyn on pyritty saamaan mukaan kattavasti kunnan toimijoita, nuoria sekä kunnan päättäjiä. Työskentelyssä on hyödynnetty Pyhtään lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa käyttöön otettuja työpajoja. Työpajatyöskentelyyn ovat osallistuneet Pyhtään kunnanvaltuusto, Pyhtään hyvinvointilautakunta, Pyhtään kunnan johtoryhmä sekä Pyhtään nuorisovaltuusto. Hyvinvointisuunnitelmat ovat suuntaa antavia ja pyrkivät ohjaamaan kunnan toimintaa niin päätöksenteossa kuin ruohonjuuritasolla työntekijöiden, yhteistyökumppaneiden, kolmannen sektorin kuin kuntalaisten toiminnassa. Pyhtään työpajoissa korostuivat kaikissa kohdissa oman terveyskeskuksen merkitys, liikuntapaikat ja luonto.

Pyhtään vahvuutena voidaan pitää kunnan johdon sitoutumista liikuntaa ja terveellisiin elämäntapoihin liittyviin kehittämiskohteisiin. Pyhtään kunnassa on pitkäjänteisesti toteutettu liikuntahankkeita. Hankkeiden kohderyhmät ovat edenneet ikäryhmittäin. Vuonna 2020 alkoi aikuisväestölle suunnattu liikuntahanke (Work Power) ja tähän palkattiin projektityöntekijä. Hanketta on tarkoitus toteuttaa kolme kautta. Myös mm. Pyhtää Taskussa-sovelluksen kehittäminen on kannustanut kuntalaisia ottamaan osaa erilaisiin liikuntahaasteisiin.

Opetustoimi on ollut mukana oppilashuollon ohjausryhmän Vip-ryhmä-hankkeessa kehittämässä oppilashuollon ohjausryhmän toimintatapoja. Oppilashuoltoa koskevassa hankkeessa on noussut kehittämiskohteeksi mm. vuosittaisten teemojen / päätavoitteiden valinta ja näiden näkyväksi tekeminen. Tulevaisuudessa oppilashuollolliset yhteisölliset teemat voivat toteutua / nousta esiin kunnan eri toimialojen käytänteissä. Näin eri hyvinvointia lisäävät teemat voivat toimiessaan olla yhteisöllisyyttä tukevana elementtinä.

Opetustoimen henkilöstö on osallistunut Positiivinen pedagogiikka-koulutuksiin. Koulutuksen tuomia menetelmiä hyödynnetään arjen opetustyössä. Positiivisen oppijan minäkuva vahvistamiseen laaditaan tavoitteellinen peruskoululaista koskeva opetussuunnitelma.

Pyhtää on myös hakeutumassa yhdessä Mieli Ry:n kanssa varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen mielenterveystaitoja lisäävään hankkeeseen. Rahoituspäätös on tätä suunnitelmaa laatiessa vielä kesken.

Pyhtäätä voidaan pitää pienten keskusten kuntana. Kylien elinvoimaisuus ja kehittäminen riippuu pitkälti myös liikennejärjestelyistä. Olisi tärkeää huomioida palvelujen saatavuus esimerkiksi palvelulinjan kehittämisellä. Tämä korostui hyvinvointityötä koskevissa työpajoissa.

Joukkoliikenne on joka puolella maakuntia vähenemässä. Kuitenkin turvaamalla liikkumista säilytämme myös asukkaita. Pyhtäällä ei ole yhtään toisen asteen oppilaitosta, ja pienten kylien nuoret väistämättä muuttavat ja lähtevät opiskelemaan suurempiin keskuksiin.

Mahdollisuus elää päihteetöntä elämää ja saada tukea siihen

- Maakunnallisen linjauksen mukaan kaikissa palveluissa tulee panostaa systemaattiseen päihteidenkäytön puheeksi ottoon ja mini-interventioon kaikkien ikäryhmien osalta. Päihde- sekä mielenterveysongelmiin liittyy yhteisiä riskitekijöitä ja suojaavia tekijöitä. Yhteisiin riskitekijöihin vaikuttamalla voidaan edistää mielenterveyttä ja ehkäistä päihteiden ongelmakäyttöä. Kunnan tasolla on tärkeää panostaa ehkäisevään mielenterveys- ja päihdetyöhön kaikissa ikäryhmissä.
- Päihteiden käytön ennaltaehkäisyssä korostuivat työpajoissa matalan kynnyksen päihdepalveluiden merkitys, ns. yhden luukun palvelut. Tässä oman terveyskeskuksen merkitys korostui. Lisäksi toivottiin aikuisille työttömille mielenterveyttä ja päihteettömyyttä tukevaa toimintaa, savutonta kuntaa sekä palvelulinjaa liikkuvuuden parantamiseksi.
- Lisäksi seuraavat kohdat nousivat vahvasti esille:
  - Oma terveyskeskus: mahdollisuus matalankynnyksen palveluihin nopealla aikataululla. Mielenterveyttä ja päihteidenkäyttöä ennaltaehkäisevät palvelut.
  - Vuoropuhelu Terveystalon kanssa: erilaiset ryhmät, päihdehoitajat, psykiatriset sairaanhoitajat, lääkäripalvelut ja näiden yhteistyö. Terveystalo tarjoaa joustavaa ja räätälöityä palvelua Pyhtäällä, lisäksi toimivat Kymsoten palvelut Kotkassa. Perhekeskustoiminnan kehittäminen.
  - Vanhemmuuden tukeminen: Vanhempien vastuun korostaminen, alaikäisten päihteiden käyttöön puuttuminen sekä vanhempien tukeminen kasvatuksessa. Nuorten harrastustoiminnan tukeminen. Tässä Pyhtää on toiminut jo usean vuoden hallituksen Suomen Malli-linjausten mukaisesti tukemalla kaikkien alle 21-vuotiaiden nuorten ryhmäliikuntaharrastuksia pyhtääläisissä seuroissa. Perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen vanhempainillat ja vanhempainvartit sekä Perhekeskustoiminta tukevat myös vanhempia.
  - Varhaiskasvatus ja perusopetus: Koulun ennaltaehkäisevä työ, teemaviikot ja teematunnit. Koulun tarjoaman päihdekasvatuksen lisääminen. Entistä vahvempaa ja systemaattisempaa valistusta kouluissa.
  - Kouluterveydenhoito: terveydenhoitajan, kuraattorin sekä koulupsykologin palvelut kunnossa.
  - Oppilashuollon ohjausryhmän suunnitelmissa on mahdollistaa erilaiset teemat Pyhtäälle vuosittain yhteistyössä vapaa-aikapalveluiden, varhaiskasvatuksen sekä

muiden palveluntarjoajien kanssa. Teemoittelussa tulisi huomioida valtakunnalliset teemaviikot ja osallistua erilaisiin valtakunnallisiin tapahtumiin suunnitellusti. mm. päihdeviikko marraskuussa.

- Ohjaamo: Ohjaamotoiminnan ja vapaa-aikapalveluiden toiminnan kehittäminen ja etsivä nuorisotyö. Ohjaamon ja vapaa-aikapalveluiden yhteiset ohjelmat ja teemat. Aktiiviset ja liikkuvat työntekijät jalkautuvat kunnan asukkaiden luokse (esim. ilmaiset kuntosalivuorot työttömille tai ohjatut liikuntatuokiot tai retket).

Mahdollisuus terveellisiin elintapoihin ja hyvään mielenterveyteen

- Kehittämistyössä painottuu kuntien peruspalveluiden rooli, kuten omatoimisen liikunnan mahdollisuuksien tarjoaminen alueen kunnissa. Alueellisen kaatumisseulamallin laatiminen, jolla tähdätään kaatumisvaaran arviointiin ja ehkäisyyn. Tämä on ajankohtainen huomioiden muun muassa ikääntyvän väestön määrän kasvun. Tavoitteeksi tulisi lisäksi asettaa, että kaikenikäisten liikkumisaktiivisuutta lisätään poikkihallinnollisesti eri toimijoiden kanssa. Käytännön esimerkkejä liikunnan toteutukseen eri toimialoilla kootaan ja päivitetään esimerkiksi Kymenlaakson terveystuolista strategiaan, joka on liitetty osaksi hyvinvointikertomustyötä.
- THL: raportin 2019 mukaan Kymenlaaksossa mielenterveyspalvelut sekä lapsiperheille suunnattu apu ovat osin hajanaisia ja nämä yhdistettynä asiakkaiden kokonaisvaltaisen kohtaamisen haasteisiin lisäävät eriarvoisuuden kehittymistä. Tämä nostaa samalla kehittämistarpeen alueellisten yhtenäisten palveluketjujen päivittämiseen sekä mielenterveys- ja päihdestrategian laatimiseen.

Turvallinen arki ja terveellinen ympäristö

- Pyhtään työpajoissa nousivat esiin kaikkien kylien huomioiminen ja palveluiden mahdollistaminen, joko liikennepalveluja kehittämällä mm. palvelulinjan avulla. Pyhtää Taskussa-sovelluksen kehittäminen jokaisen kuntalaisen taskuun ja sen kautta mahdollistavat kyläkohtaiset liikuntahaasteet. Kevyenliikenteen väylien ylläpito ja kehittäminen. Lisäksi kyläillat ja kyläkierrokset koettiin hyvinä jo vakiintuneina tapoina tavata toisia.
- Terveyskeskus: Terveyskeskusta pidetään tärkeänä osana Pyhtäätä ja terveystuolien säilyminen herätti huolta. Käytössä oleva kaatumisseula sai kiitosta ja toiveena onkin entistä paremmat, laadukkaammat ja saavutettavissa olevat mielenterveyspalvelut.
- Vanhemmuuden tukeminen: Perhekeskustoiminnan kehittäminen ja kunnan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen sekä vapaa-aikapalveluiden mahdollisuudet tukea perheitä mm. harraste- ja kerhotoiminnassa. Kulttuuripalveluiden kehittäminen nähtiin voimavaroiksi tässä kohdassa. Ehdotuksina nousivat mm. mopomiinit lentokentälle ja koulujen kerhotoiminnan kehittäminen.
- Liikuntapalvelut: Liikuntapalveluista nousi esille suunnitelmallisuus liikuntapaikkoja kehittäessä niin kaavoituksessa kuin liikuntapalveluista tiedottamisessa. Toiveena on saada ohjattua liikuntaa kaikille ikäryhmille. Kunnan oma liikuntakoordinaattori sai kehuja ja kehittämisessä toivottiin otettavan myös kylät huomioon.

Mahdollisuus elää turvallista arkea terveellisessä ympäristössä

- Alueellinen hyvinvointikertomus nostaa syrjäytymisen ja lähisuhdeväkivallan ehkäisyn keskeisiksi tavoitteiksi turvallisen arjen painopisteen toteutumiseksi. Väkiältä

lähisuhteissa koskettaa kaikkia väestöryhmiä, lapsiperheistä ikäihmisiin. Tilastotieto ja asiantuntijoiden huomiot sekä lähisuhdeväkivallan vaikea tunnistettavuus ja puheeksiottoon rohkaiseminen edellyttävät alueellisen toimintamallin luomista lähisuhdeväkivallan ehkäisemiseen.

- Kymenlaaksossa osallisuus- ja elinympäristöjä kehitetään kaikkien ikäryhmien tarpeita huomioiden. Kehittämisessä tulee jatkossa huomioida entistä paremmin ympäristön ja luonnon läheisyyden tarjoamat mahdollisuudet hyvinvoinnin lähteenä. Osallisuuden tapojen ja muotojen tulee olla muistiystävällisiä sekä kulttuurisensitiivisiä.
- Elinympäristön tulee varmistaa turvallisen liikkumisen, harrastamisen sekä omasta toimintakyvystä huolehtimisen. Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus tulee olla paikasta ja ajasta riippumatonta.
- Digiosallisuuden mahdollistamiseksi panostetaan digitaitojen ja tuen vahvistamiseen.
- Pyhtään hyvinvointisuunnitelman strategisissa työpajoissa korostuivat luonto, erilaiset kohtaamiset ja ennaltaehkäisevä työote kunnan kaikessa toiminnassa. Yleisesti kylien ja yhteisöjen tukeminen ja ympäristön viihtyvyys puistojen ja liikuntapaikkojen suunnittelussa nousivat vahvasti esille. Lisäksi korostettiin turvallista liikkumista katu- ja risteysvalaistuksen suunnittelussa. Luonnon merkitys korostui myös Pyhtäällä ja se koettiin merkityksellisenä seikkana elää turvallista arkea terveellisessä ympäristössä. Valkmusan kansallispuisto, kunnan uimarannat ja liikunta- ja leiripaikkojen kehittäminen nousivat esille työpajoissa.
- Eri ikäisten kohtaamisessa suunnitteluun tuli mm. nuorten hyödyntäminen ikäihmisten digitaitojen kehittämisessä ja opastamisessa, vanhustenviikon kehittäminen ja toiminnan tuominen mm. perhekeskuksen yhteyteen. Tässä korostuu yhteistyö eri sektoreiden ja järjestöjen sekä seurakunnan kanssa.

Mahdollisuus merkitykselliseen elämään

- Alueen kunnat ovat alkaneet suunnitella sekä toteuttaa osallisuutta edistäviä toimintamalleja ja toimenpiteitä. Eri kuntien alueilla on suunnitteilla esimerkiksi osallisuutta ja hyvinvointia mittaavien kuntalaiskyselyiden laatiminen yhteistyönä eri toimijoiden kanssa. Matalan kynnyksen kohtaamispaikoissa tarjotaan monipuolisia osallistumisen mahdollisuuksia.
- Merkitykselliseen elämään kuuluu myös mahdollisuus työhön. Työttömyyslukujen valossa Kymenlaaksossa on panostettava työllisyyden edistämiseen sekä työkyvyn ylläpitoon. Kunnilla on merkittävä rooli työllisyys- ja yrityspalvelujen kehittämisessä. Kunnissa on myös osaamista sekä mahdollisuuksia työnhakijoiden palveluprosessien yhteensovittamiseen.
- Ikäihmisten kotona asumista tuetaan kotiin vietävillä palveluilla sekä digitaalisia mahdollisuuksia hyödyntämällä. Asiakas- ja palveluohjaus, ensikontaktina ikäopastin, tukee ikäihmisten hyvinvointia ja itsenäistä arjessa selviytymistä omassa kodissa. Neuvonnan, ohjauksen ja palvelutarpeen arvioinnin avulla varmistetaan tarvittavien palveluiden oikea-aikainen saatavuus.
- Järjestötoimijoiden systemaattinen koonti osaksi palvelualustaa ja asiakkaan palvelupolkuja on yksi Kymsoten tulevaisuuden sote-keskuksen kehittämishankkeista. Järjestö- ja vapaaehtoistoiminnalla on merkittävä rooli myös kotona asumisen tukemisessa sekä virkistykseen ja yhteisöllisyyden tuojana. Lisäksi kulttuurihyvinvointisuunnitelman avulla pyritään lisäämään kulttuurin hyvinvointia ja terveyttä edistävien toimien liittämistä osaksi alueellista hyvinvointityötä (hyte).
- Yleisesti Pyhtään hyvinvointisuunnitelman strategiassa tulee huomioida yhteisöllisyys ja yhteistyö 3. sektorin toimijoiden kanssa.

- Jo olemassa olevaa aktiivista elinkeinopolitiikkaa tulee ylläpitää jatkossakin.
- Rantaradan merkitys Kymenlaakson liikkuvuuden ja työllisyyden tukijana vaatii pitkäjänteistä poliittista työskentelyä. Myös palvelulinjan kehittäminen kylien asukkaiden liikkuvuuden mahdollistajana nousi varteenotettavaksi kehittämissuunnitelmaesitykseksi.
- Olemassa olevista toimista mm. järjestöfoorumi, Ohjaamo, vapaa-aikapalvelut sekä monipuoliset harrastusmahdollisuudet tulee pitää elinvoimaisina ja niiden työtä tulee kehittää.
- Esille nousi myös erilaisten kuntalaiskyselyiden kehittäminen mm. Pyhtää Taskussa-sovelluksen avulla.
- Yhteiset tapahtumat ja talkootyö lisäävät yhteisöllisyyttä ja mahdollisuutta merkitykselliseen elämään. Perhekeskus nousi tässäkin kohdassa esiin yhteisöllisyyden tukijana ja eri-ikäisten kohtaamispaikkana.

Yhteenveto

Kaiken kaikkiaan työpajojen anti tulevaisuuteen voidaan nähdä visiona kaikkien Pyhtäältä. Hyvinvointia vahvistavia hankkeita on meneillään vapaa-aikapalveluissa, opetustoimessa sekä varhaiskasvatuksessa. Yhteistyötä eri toimijoiden kanssa vahvistetaan suunnitelmallisesti. Lisäksi on useita elinkeinoelämään liittyviä hankkeita, jotka toteutuessaan lisäävät kuntalaisten hyvinvointia ja luovat työpaikkoja Pyhtäälle.

Yhä enenevässä määrin myös kuntien sosiaali- ja terveystalouden kehittämistä varten tulee olemaan hankekohtaista. Pyhtäällä ketteryys ja nopeus reagoida näihin hankkeisiin on nopeaa. Pyhtäällä nähdään vahvuutena mm. kunnan pienenä, Pyhtäätä ympäröivä monipuolinen luonto ja yhteisöllisyys. Tavoitteena on kehittää ja vahvistaa matalan kynnyksen palveluita. Osallisuus ja yhteisöllisyys koetaan tärkeiksi hyvinvoinnin osatekijöiksi.

OSA III VALTUUSTOKÄSITTELY

7 Suunnitelman laatijat

Suunnitelmaa ovat olleet laatimassa Pyhtään hyvinvointilautakunta, Pyhtään nuorisovaltuusto, Pyhtään valtuuston seminaarin työpaja, sekä Terveystalon ja Pyhtään kunnan työntekijät. Suunnitelmassa on käytetty eri toimijoiden asiantuntijuutta sekä tutkimustuloksia. Suunnitelman ovat kirjanneet Sari Hakulinen ja Tytti Eriksson.

8 Suunnitelman hyväksyminen